

Sygn. akt III CK 274/05

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Maria Grzelka

SSN Iwona Koper (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A.(...) Co Ltd sp. z o.o. w W. przeciwko J. G. o zapłatę, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 30 listopada 2005 r., kasacji pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 8 września 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala kasację.

Uzasadnienie

Nakazem zapłaty z dnia 15 stycznia 2002 r. Sąd Okręgowy w K. uwzględnił powództwo A.(...) Ltd sp. z o. o. w W. przeciwko J. G. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Wielobranżowe G.(...) w B., jako wystawcy weksli o zapłatę kwoty 78.767.08 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 8 maja 2001 r.

W zarzutach od nakazu zapłaty pozwany podnosił, że wobec wypełnienia przez powoda weksli niezgodnie z deklaracją wekslową jego zobowiązanie wekslowe nie

powstało, a nadto „z ostrożności” zgłosił do potrącenia z wierzytelności powoda swoją wierzytelność w kwocie 72.015 zł z tytułu rozliczenia łączących strony umów.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 26 lutego 2004 r. uchylił nakaz zapłaty i oddalił powództwo w oparciu o następujące ustalenia.

W dniu 7 grudnia 1995 r. strony podpisały deklarację wekslową, w której pozwany upoważnił powodową Spółkę do wypełnienia dwóch weksli w każdym czasie na sumę odpowiadająca zadłużeniu z umów leasingu i do opatrzenia weksli datą płatności według swego uznania, nie przekraczającą jednak trzech miesięcy od daty zakończenia umów. Umowy te wygasły w dniach 20 i 31 sierpnia 1999 r. Wierzyciel wypełnił weksle w dniu 25 kwietnia 2001 r. opatrując je datą płatności 7 maja 2001 r.

W ocenie prawnej przytoczonych ustaleń Sąd Okręgowy przyjął, że pozwany udzielił stronie powodowej pełnomocnictwa do uzupełnienia weksli (art. 95 i 96 k.c.), które wygasło z upływem trzech miesięcy od wygaśnięcia umowy leasingu, zatem wypełnione i przedstawione do zapłaty weksle nie wywołały skutku zobowiązującego. Nadto uznał, że leasingodawca nie udowodnił, by kwoty zamieszczone wekslach odpowiadały rzeczywistemu zadłużeniu leasingobiorcy.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny, w uwzględnieniu apelacji powoda zmienił wyrok Sądu Okręgowego i nakaz zapłaty utrzymał w mocy.

W jego uzasadnieniu wskazał, że wszystkie klauzule objęte porozumieniem wekslowym należy rozumieć jako zastrzeżone na korzyść dłużnika, a w związku z tym wypełnienie weksla w sposób bardziej korzystny dla niego, niż objęty porozumieniem, nie może uzasadniać zarzutu dłużnika, że wierzyciel przy wypełnianiu weksla nie zastosował się do porozumienia. Zarzut niezastosowania się do porozumienia wekslowego uwalnia jedynie częściowo od odpowiedzialności wekslowej, o tyle mianowicie, o ile weksel zawiera powiększenie lub obostrzenie odpowiedzialności w stosunku do warunków porozumienia. W okolicznościach sprawy oznacza to - jak stwierdził - że opatrzenie weksli inną datą płatności niż określona w deklaracji nie pozbawia ich przymiotu ważności. Wpisana na wekslach data nie wpłynęła też na obostrzenie lub powiększenie odpowiedzialności dłużnika, skoro zgodnie z deklaracją weksle powinny posiadać daty płatności najpóźniej 20 i 31 grudnia 1999 r., zaś opatrzone zostały datą płatności 7 maja 2001 r.

Oceniając roszczenie powoda na płaszczyźnie stosunku podstawowego Sąd Apelacyjny uznał je za uzasadnione. Nie uwzględnił zarzutu pozwanego nieprawidłowego wyliczenia przez stronę powodową jego zobowiązania, uznając fakty

związane z określeniem podstaw i elementów składowych świadczenia obciążającego pozwanego za przyznane (art. 230 k.p.c.). Jako bezskutecznie zgłoszony ocenił zarzut potrącenia, z uwagi na przepis art. 493 § 3 k.p.c.

W kasacji wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego pozwany przytoczył obie podstawy kasacyjne zarzucając:

1/ naruszenie art. 10 prawa wekslowego polegające na przyjęciu, że zobowiązanie wekslowe osoby, która wręczyła weksel powstaje także w razie wypełnienia weksla in blanco przez odbiorcę niezgodnie z otrzymanym upoważnieniem;

2/ naruszenie art. 233 k.p.c. polegające na przekroczeniu granic swobodnej oceny dowodów przez przyjęcie, że

- wypełnienie weksla wystawionego przez pozwanego i zaopatrzenie go datą płatności późniejszą niż wskazana w deklaracji wekslowej nie uzasadnia zarzutu wypełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem,

- upoważnienie remitenta przez wystawcę weksla do uzupełnienia weksli in blanco w zakresie terminu płatności odniosło się wyłącznie do tego terminu, a nie do pozostałych elementów treści weksla decydujących o jego ważności,

- dowody przedłożone przez stronę powodową w sposób dostateczny uzasadniały roszczenie powoda na płaszczyźnie stosunku cywilnoprawnego oraz pozwalały dokonać ustaleń faktycznych w sprawie w stopniu wystarczającym do uwzględnienia powództwa,

3/ naruszenie art. 230 k.p.c. polegające na uznaniu, iż pozwany pismem z dnia 19 grudnia 2003 r. przyznał fakty związane z określeniem podstaw i elementów składowych świadczenia żądanego przez powoda.

We wnioskach kasacyjnych domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenia kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W sprawie w pierwszej kolejności podlegają rozpoznaniu zarzuty odnoszące się do stosunku wekslowego, a pośród nich te, które sformułowane zostały na podstawie naruszenia przepisów postępowania. Zarzuty te jednak nie mogą odnieść skutku, gdyż zarówno ich treść jak i uzasadnienie nie dotyczą ustaleń faktycznych przyjętych w podstawie zaskarżonego wyroku, lecz wniosków prawnych jakie wyprowadził z nich Sąd Apelacyjny, co stanowi domenę prawa materialnego i podlega kontroli kasacyjnej jedynie w ramach zarzutów odnoszących się do jego naruszenia. Skarżący nie wskazuje

przy tym dowodów, z których oceną wiąże zarzut naruszenia art. 233 k.p.c., ani też faktów które w następstwie wadliwej oceny dowodów uznaje za błędnie ustalone, to zaś ocenę właściwego zastosowania tego przepisu czyni niemożliwą. Ubocznie jedynie pozostaje zauważyć, że fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy na tej płaszczyźnie nie były między stronami sporne.

W ramach zarzutu naruszenia art. 10 prawa wekslowego skarżący polemizuje z oceną Sądu Apelacyjnego, iż wypełnienie przez powoda weksli niezgodnie z porozumieniem, przez określenie późniejszych terminów płatności tj. 7 maja 2001 r. zamiast 20 i 31 grudnia 1999 r. (faktycznie - jak słusznie podnosi pozwany - upływ trzymiesięcznego terminu od dat zakończenia umów leasingu przypadał w listopadzie 1999 r.) nie stanowiło ich wypełnienia na niekorzyść dłużnika. Twierdzi, że w następstwie tego jego sytuacja uległa pogorszeniu z uwagi na przedłużenie terminu przedawnienia roszczenia wekslowego, a w tej sytuacji nie jest w ogóle odpowiedzialny wekslowo.

Na tym tle powstaje zagadnienie wpływu niezgodnego z porozumieniem wypełnienia weksla in blanco na powstanie zobowiązania wekslowego. Podzielić należy wyrażony przez Sąd Apelacyjny i aprobowany przez pozwanego pogląd, że w razie niezgodnego z porozumieniem wypełnienia weksla in blanco na niekorzyść dłużnika wekslowego (osoby która wręczyła weksel in blanco) nie powstaje zobowiązanie o treści wyrażonej w wekslu. Nie oznacza to jednak, iż w każdym wypadku wypełnienia weksla in blanco niezgodnie z porozumieniem, osoba która weksel wręczyła nie jest w ogóle zobowiązana wekslowo. Będzie tak w sytuacji uzupełnienia weksla in blanco nie przez osobę upoważnioną lub w przypadku uzupełnienia weksla in blanco otrzymanego przez odbiorcę na zabezpieczenie określonej wierzytelności po jej wygaśnięciu na skutek spełnienia świadczenia (wyrok SN z dnia 26 stycznia 2001 r., III CKN 25/00, OSNC 2001, nr 7-8, poz. 117 oraz orzeczenia SN tam powołane) lub po jej przedawnieniu (wyrok SN z dnia 19 listopada 2004 r., V CK 228/04, OSP 2005, z.11, poz. 130). Uzupełnienie weksla może jednak być tylko częściowo niezgodne z porozumieniem np. w razie gdy wpisana została kwota wyższa od wierzytelności, dla której zabezpieczenia został wręczony weksel in blanco, albo wpisany został termin płatności wcześniejszy niż określony w porozumieniu. W takim przypadku wypełnienia weksla na niekorzyść osoby podpisanej na wekslu jako dłużnika, jest ona zobowiązana wekslowo do zapłaty sumy, która odpowiada kwocie wierzytelności zabezpieczonej wekslem in blanco w uzgodnionym w porozumieniu terminie tj. wymagalnej od niej w tym dniu.

W okolicznościach sprawy powództwo w zakresie należności głównej odpowiada wymagalnemu zadłużeniu pozwanego w dniach określonych w porozumieniu, jako terminy płatności weksli, zaś ustawowe odsetki obejmują okres dopiero od 8 maja 2001 r. Z tego punktu widzenia trafny jest osąd Sądu Apelacyjnego, iż wypełnienie weksli niezgodnie z porozumieniem nie spowodowało obostrzenia ani rozszerzenia odpowiedzialności pozwanego w stosunku do warunków porozumienia.

Odmienne niż skarżący ocenić należy, w tym aspekcie, kwestię „przedłużenia” przedawnienia roszczenia wekslowego w następstwie niezgodnego z porozumieniem wypełnienia weksla przez wpisanie późniejszej niż w porozumieniu daty płatności. Może ona stanowić przedmiot odrębnego zarzutu osoby, która wręczyła weksel in blanco, skierowanego do jego odbiorcy w sytuacji, gdy roszczenie wekslowe ulegnie przedawnieniu, a weksel został uzupełniony przez wpisanie daty płatności późniejszej, niż w porozumieniu, tak że bieg przedawnienia liczony od daty wpisanej na wekslu jeszcze nie upłynął. Termin przedawnienia roszczenia wekslowego biegnie wówczas od terminu określonego w porozumieniu jako najpóźniejszy. Dłużnik wekslowy (osoba która wręczyła weksel) może na podstawie art. 10 prawa wekslowego powoływać się, że w następstwie takiego wypełnienia weksla nie stał się zobowiązany wekslowo.

W stanie sprawy, zarzut ten nie mógłby jednak odnieść skutku, albowiem termin przedawnienia roszczenia wekslowego, liczony od daty umówionej w porozumieniu stron, nie upłynął do daty wytoczenia powództwa.

W świetle powyższego bezpodstawne są zarzuty kasacji kwestionujące stanowisko zaskarżonego wyroku odnośnie do zasadności roszczenia wekslowego powoda.

Żądanie pozwu zmierzało do zaspokojenia jedynie wierzytelności wekslowej, jednak z uwagi na zgłoszone przez pozwanego zarzuty podważające zasadność nakazu wydanego na podstawie weksla, ze względu na treść stosunku podstawowego, w fazie postępowania wywołanej wniesieniem zarzutów, spór objął także ten stosunek. W sporze tym pozwany zarzucał, że powód nie wykazał istnienia zobowiązania ze stosunku podstawowego. Zarzut ten został oddalony przez Sąd Apelacyjny wobec uznania za przyznane przez pozwanego faktów związanych z określeniem podstaw i elementów składowych świadczenia obciążającego go na rzecz powoda. Kwestionując to stanowisko w kasacji skarżący ogranicza się jednak do zanegowania jego trafności oraz stwierdzenia o barku podstaw do stosowania art. 230 k.p.c., z uwagi na treść pism, które składał w postępowaniu. Stopień ogólności przytoczonej argumentacji powoduje,

że zarzut ten nie spełnia wymogu wykazania na czym polega zarzucane uchybienie. Przede wszystkim jednak, z uwagi na uprzednie przesądzenie o istnieniu po stronie pozwanego ważnego zobowiązania wekslowego, jest on pozbawiony doniosłości prawnej, jaka wiąże się z możliwym wpływem na treść rozstrzygnięcia, gdyż nie może prowadzić do uchylenia opartego na wekslu nakazu zapłaty i oddalenia powództwa.

Z tych przyczyn wniesiona bez usprawiedliwionych podstaw kasacja podlegała oddaleniu (art. 393¹² k.p.c. w zw. z art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy kodeks postępowania cywilnego... Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98).